

**M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (CBCS) Examination
OCT/NOV-2025 (AS PER SYLLABUS YEAR JUNE-2019)
(Grammar) Sidhantkaumudi (Core (New))**

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧	નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે ગદ્યખંડો નું સમજૂતી સાથે ભાષાંતર કરો	(૧૪)
Que-1	Translate with necessary Explanation any TWO of the following passages:	(14)
	૧) અથ ગૌરિત્યત્ર કઃ શબ્દઃ ? કિં યત્તસાસ્રાલાઙ્ગૂલકકુદ્ધુરવિષાણ્યર્થરૂપં સ શબ્દઃ ? નેત્યાહ। દ્રવ્યં નામ તત્ ॥ યત્તર્હિ તદિદ્ગિતં ચેષ્ટિતં નિમિષિતમિતિ, સ શબ્દઃ? નેત્યાહ। ક્રિયા નામ સા ॥ યત્તર્હિ તદ્દુક્તો નીલઃ કપિલઃ કપોત ઇતિ સ શબ્દઃ? નેત્યાહ। ગુણો નામ સઃ ॥ યત્તર્હિ તદ્દિત્રેષ્વભિન્નં છિન્નૈષ્વચ્છિન્નં સામાન્યભૂતં સ શબ્દઃ? નેત્યાહ। આકૃતિર્નામ સા । કસ્તર્હિ શબ્દઃ? યેનોચ્ચારિતેન સાસ્રા લાઙ્ગૂલકકુદ્ધુરવિષાણિનાં સમ્પ્રત્યયો ભવતિ સ શબ્દઃ। ૨) અસન્દેહપદાર્થનિરૂપણભાષ્યમ્ ॥ અસન્દેહાર્થં ચાધ્યેયં વ્યાકરણમ્। યાજ્ઞિકાઃ પઠન્તિ- સ્થૂલ પૃષ્ઠી માગ્નિ વારુણીમનઙ્વાહીમાલભેત ઇતિ। તસ્યાં સન્દેહઃ- સ્થૂલા ચાસૌ પૃષ્ઠી ચ સ્થૂલપૃષ્ઠિ, સ્થૂલાનિ પૃષ્ઠન્તિ યસ્યાઃ સેયં સ્થૂલપૃષ્ઠીતિ। તાં નાવૈયાકરણઃ સ્વરતોઽધ્યવસ્યતિ- યદિ પૂર્વપદપ્રકૃતિસ્વરત્વં તતો બહુવ્રીહિઃ, અથ સમાસાન્તોદાત્તત્વં તતસ્તત્પુરુષ ઇતિ ॥ ૩) શબ્દાનુશાસનશાસ્ત્રપ્રયોજનાધિકરણમ્ ॥ મુખ્યપ્રયોજનાનિ ॥ કાનિ પુનઃ શબ્દાનુશાસનસ્ય પ્રયોજનાનિ? રક્ષોહાગમલઘ્વસન્દેહાઃ પ્રયોજનમ્ ॥ રક્ષાપદાર્થનિરૂપણભાષ્યમ્ ॥ રક્ષાર્થં વેદાના મધ્યેયં વ્યાકરણમ્- લોપાગમવર્ણવિકારણો હિ સમ્યગ્વેદાન્ પરિપાલયિષ્યતીતિ ॥ ઋહપદાર્થ નિરૂપણ ભાષ્યમ્ ॥ ઋહઃ સ્વલ્પ- ન સર્વૈર્લિઙ્ગૈર્ન ચ સર્વાભિર્વિભક્તિભિર્વેદે મન્ત્રા નિગદિતાઃ। તે ચાવશ્યં યજ્ઞગતેન પુરુષેણ યથાયથં વિપરિણમયિતવ્યાઃ। તાન્નાવૈયાકરણઃ શક્નોતિ યથાયથં વિપરિણમયિતુમ્। તસ્માદધ્યેયં વ્યાકરણમ્ ॥ ૪) "વ્યાખ્યાનતો વિશેષપ્રતિપત્તિર્નિ હિ સંદેહાદલક્ષણમ્" ઇતિ નિત્યપર્યાયવાચિનો ગ્રહણમિતિ વ્યાખ્યાસ્યામઃ । કિં પુનરનેન વર્ણ્યેન ? કિં ન મહતા કળ્પેન નિત્યશબ્દ એવોપાત્તઃ, યસ્મિન્નુ-પાદીયમાનેઽસંદેહઃ સ્યાત્ ? 'મઙ્ગલાર્થમ્ ।' માઙ્ગલિક આચાર્યો મહતઃ શાસ્ત્રૌ-ઘસ્ય મઙ્ગલાર્થ સિદ્ધશબ્દમાદિતઃ પ્રયુઙ્ક્તે । મઙ્ગલાદીનિ હિ શાસ્ત્રાણિ પ્રથન્તે વીરપુરુષકાણિ ચ ભવન્તિ, આયુષ્મત્પુરુષકાણિ ચાધ્યેતારશ્ચ સિદ્ધાર્થા યથા સ્યુરિતિ।	
પ્રશ્ન-૨	Explain clearly any two of the following sutras	(૧૪)
Que-2	૧) સાર્વધાતુકાર્થધાતુકયોઃ । ૨) પૂર્વોઽભ્યાસઃ । ૩) લુટઃ પ્રથમસ્યઙારૌરસઃ। ૪) વિધિ નિમંત્રણામન્ત્રણાધિષ્ટસંપ્રશ્ન પ્રાર્થનેષુ લિઙ્ગ ।	(14)
પ્રશ્ન-૩	આત્મનેપદ એવં પરસ્મૈપદ સંજ્ઞા સૂત્રો જણાવી તેમનું વિવરણ કરો.	(૧૪)
Que-3	Give "sangnasutra" of Atmanepada and Parasmaipada Elaborate them.	(14)
	અથવા / OR	
પ્રશ્ન-૩	વ્યાકરણ શાસ્ત્રના મુખ્ય પાંચ પ્રયોજનો જણાવો	
Que-3	Discuss the main five purposes of vyakaran Shastra	
પ્રશ્ન-૪	"બભૂવ" રૂપ સિદ્ધિની પ્રક્રિયા જણાવો	(૧૪)
Que-4	Explain the process formation of the verb "બભૂવ"	(14)
	અથવા / OR	
પ્રશ્ન-૪	"એધસે" આત્મનેપદ ની રૂપસિદ્ધિ સમજાવો	
Que-4	Explain the process formation of the verb "એધન્તે" ।	
પ્રશ્ન-૫	નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે વિષય પર ટૂંકનોંધ લખો	(૧૪)
Que-5	Shortnotes on any two of the followings.	(14)
	૧) પસ્પશ આહ્નિકમાં વર્ણવેલ શબ્દાનુશાસનમ્ ની સમજ આપો. ૨) અષ્ટાદશ પરસ્મૈપદ એવં આત્મનેપદ પ્રત્યયાઃ। ૩) પસ્પશાહ્નિક અનુસાર વ્યાકરણ નું મહત્વ સમજાવો. । ૪) વ્યાકરણશાસ્ત્રસ્ય સમ્પ્રદાયાઃ ।	
